

Un serviciu de bibliotecă special: Centrul Național de Hașdeologie de la Chișinău

Clara și Pavel BALMUȘ

Résumé: Y est présentée une expérience culturelle qui semble avoir connu un succès local remarquable: l'inauguration à Kishinev d'un centre d'études sur la vie et l'oeuvre des membres de la famille Hasdeu.

(Hasdeu, Bogdan Petriceicu; Hâjdău – familia; centre culturale; Moldova)

Ideea organizării unei Camere memorial-muzeistice consacrate lui Bogdan Petriceicu Hașdeu și întregii dinastii de cărturari Hâjdău-Hașdeu, în sînul bibliotecii care-i poartă numele, și-a făcut apariția, credem, în momentul în care i s-a dat acest nume instituției, adică în 1988, cu ocazia aniversării a 150 de ani de la nașterea creatorului aștior monumente de literatură, de istoriografie, de ilologie, de lexicologie, de folcloristică.

Inițiativa de a purcede la constituirea unui “colț memorial” închinat patronului spiritual al Bibliotecii Municipale chișinăuene a avut drept imbold suplimentar și “coincidența” ce constă în aceea că în actuala clădire de pe bulevardul Ștefan cel Mare și Sfînt la numărul 148 s-a aflat, un timp, pe la mijlocul secolului al XIX-lea, Gimnaziul de băieți nr. 1 (ulterior, Liceul “B. P. Hașdeu”), unde, între 1852 și 1853, au studiat fiii avocatului-literat basarabean Alexandru Hâjdău (1811-1872): Tadeu (viitorul Bogdan Petriceicu Hașdeu) și Nicolae.

La început, pentru aniversări sau comemorări ale unor evenimente legate de viața membrilor familiei Hașdeu, se organizau la bibliotecă simpozioane, întîlniri, în fine, manifestări dintre cele mai diverse. Apoi, s-au pus bazele Fundației Hașdeu (cu membri fondatori, cu statut, ... cu președinte), care a fost proclamată - în mod simbolic și din entuziasm - “filiala/sora” celei similare din Câmpina (județul Prahova). Desigur, timp de cîtiva ani, s-au căutat mijloace și

modalități de asigurare a suportului financiar pentru activitățile fundației. Se urmărea construirea unei imagini atractive și convingătoare, precum și promovarea acesteia.

În ultimă instanță, s-a ajuns la decizia de a inaugura, în cadrul Bibliotecii Municipale “B. P. Hașdeu”, un serviciu aparte, cu un statut de muzeu, care să se numească “Centrul Național de Hașdeologie”.

În paralel, începînd din primăvara lui 1996, în sala de lectură a bibliotecii, președintele Societății “Paul Mihail” a Bibliophililor din Moldova a organizat ciclul trimestrial de conferințe “Pro Academia Hașdeu”. De trei-patru ori pe an (în principiu, în februarie-martie, în aprilie-mai, în august-septembrie și în noiembrie-decembrie), cu prilejul unor aniversări legate de membrii familiei Hașdeu, au avut loc simpozioane, evocări, lansări de carte (ediții din opera vreunui Hâjdeu sau a vreunui Hașdeu, ori lucrări biobibliografice care îi au drept obiect).

Încă de la inaugurare (la 23 februarie 1998), acest nou serviciu bibliotecar viza scopuri precum: să poarte cuvenită cinste și să perpetueze amintirea patronului și a familiei acestuia; să adune și să păstreze cu pietate tot ce au creat aceștia mai de preț în știință și în domeniul literelor; să valorifice pagini din operă, să editeze lucrări cu caracter biografic și bibliografic, referitoare, desigur, la patronul spiritual și la familia acestuia și să susțină orice efort de cercetare

cu privire la viața și opera lor; să mențină și să promoveze relații de colaborare reciproc avantajoase cu instituții similare, cu toți cei care continuă a se numi hașdeologi.

Centrul și-a ales drept președinte pe dl. Nicolae N. Romanenco, proclamat *magister* în hașdeologie și care are o contribuție concretă la organizarea și susținerea instituției noastre. O mențiune: stabilit la Moscova, în 1969, dl. Romanenco a menținut **deschis și funcțional**, ani la rând, un Cabinet Hașdeu.

Chiar din primele luni de funcționare Centrul nostru de la Chișinău a obținut binecuvântarea și patronajul înalt al Academiei Române, asigurate prin persona președintelui, dl. Eugen Simion, și a vice-președintelui, dl. V. Cîndea.

Centrul are schițate, pentru primii ani de activitate (perioada 1998-2003), planuri de cercetare-editare: un catalog al edițiilor și materialelor-autograf Hâjdău-Hașdeu aflate în colecțiile bibliotecilor, muzeelor și arhivelor din Chișinău, Odessa, Cernăuți, Kamenîța, Vinnița; o bibliografie Hâjdău-Hașdeu; o broșură despre bibliotecile acestei dinastii de cărturari; o culegere de studii pe tema “Bogdan Petriceicu Hașdeu – bibliotecar și arhivist”. Desigur, ne-am angajat la astfel de întreprinderi după ce ne-am asigurat promisiunea unui sprijin activ din partea Bibliotecii Centrale Universitare “Mihai Eminescu” din Iași, a Arhivelor Statului din București, precum și a unor hașdeologi, istorici literari, arhiviști, bibliotecari din Chișinău, București, Iași, Cernăuți.

Centrul de hașdeologie de la Chișinău este găzduit în două încăperi-cabinet:

1. Camera memorială *PRO FIDE ET PATRIA* (după blazonul familiei Hâjdău-Hașdeu. Aici este o sală de studiu (cu mese, fotolii, vitrine și rafturi, unde se găsesc cele mai reprezentative ediții, inclusiv câteva ediții princeps din opera membrilor familiei Hâjdău-Hașdeu, precum și o bună parte din monografiile și studiile consacrate lor de-a lungul vremii).
2. Cabinetul de lucru-“bibliotecă” vine să întregască ceea ce se află în mai sus amintita încăpere, numită camera

memorială. În loc de obiecte de ordin tradițional muzeistic sau de exponate de epocă, găsim și aici micro-colecții de imperioasă și utilă menire întru aprofundarea studiului hașdeologiei: *Folklor literar românesc și folkloristică, Literatură veche și premodernă română, Cantemiriana* (opere de Dimitrie Cantemir și de Antioh Cantemir), *M. Kogălniceanu și alți clasici ai literaturii române moderne, Nicolae Iorga, Pușkiniana, Drușiana, Bessarabiana, B. Ștefănescu Delavrancea, G. Ibrăileanu, Eugen Lovinescu, Pompiliu Constantinescu* – pentru a nu numi decât câteva.

Întrucât sînt deja achiziționate și înregistrate mai mult de 2000 de unități de păstrare (cărți, reviste, almanahuri, materiale și manuscrise dactilografiate, presă, obiecte de artă plastică și artă aplicată), este în intenția noastră, a celor de la acest Centru, să creem un catalog general (chiar cu ajutorul calculatorului), pentru a atrage cît mai mulți cititori și a face cît mai cunoscute viața și opera acelor cărturari “de stirpe basarabeană”, al căror nume îl poartă biblioteca noastră. Iată de ce vorbim despre acest Centru Național de Hașdeologie ca despre un serviciu bibliotecar, unde sîntem, cu modestie, coordonatori-“amfitrioni”.

